

European social network
réseau social européen
europäisches soziales Netzwerk

Przegląd roczny 2009

Budowanie opiekuńczych i spójnych wspólnot

European Social Network

Social Services in Europe

ESN is the independent network for social services in Europe. Our mission is to help change the lives of the most vulnerable in our societies through the delivery of quality social services. With Members in local public social services across Europe, we bring together the people who are key to the design and delivery of vital care and support services to learn from each other and contribute their experience and expertise to building effective social policy at European and national level.

The European Social Network
is supported by the
European Commission

www.esn-eu.org

List od Dyrektora

Drodzy członkowie i przyjaciele ESN,

W tegorocznym przeglądzie przedstawiamy działania, jakie nasza organizacja przedsięwzięła w 2009 roku i które zamierza kontynuować w 2010 – Europejskim Roku Zwalczenia Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego. Wśród spraw z mijającego roku, które uważam za kluczowe, warto wyróżnić w szczególności sesję zdjęciową do filmu „Słuchając użytkowników” kręconego w Pradze, Barcelonie i Gandawie. Film ten powstał specjalnie na Europejski Rok 2010 by dać głos osobom korzystającym z usług socjalnych i ich opiekunom oraz nagłośnić ich stanowisko.

Cieszymy się, że Parlament Europejski przyjął zaproponowaną przez ESN poprawkę do projektu dyrektywy dotyczącej transgranicznej opieki zdrowotnej. Ma ona zachęcać państwa członkowskie do utrzymania ciągłości opieki zdrowotnej i socjalnej, nawet jeśli leczenie odbywa się w innym kraju UE.

Nasza grupa robocza ds. dzieci i rodziny wzięła udział w spotkaniu zorganizowanym przez Eurochild i eurodeputowanych, poświęconemu zwalczaniu ubóstwa wśród dzieci. Była to okazja do przerzucenia mostu nad przepaścią, jaka dzieli praktyki lokalne i europejską debatę polityczną. Osobiście uczestniczyłem także w konferencji odbywającej się w Brukseli, która traktowała o sposobach mierzenia ubóstwa wśród dzieci. Poparłem pomysł rozwoju bardziej wyrafinowanych metod, niż te oparte na relatywnym dochodzie przypadającym na gospodarstwo domowe. Podkreślałem także fakt, że dzieci pozostające w państwowym systemie opieki, szczególnie instytucjonalnym, nie mogą być zapomniane.

Seminarium wiosenne 2009 (strona 10) poświęcone było wyłącznie kwestii zarządzania tranzycją od opieki instytucjonalnej do środowiskowej. Później tego samego roku, zaprosiliśmy kilku byłych ministrów zdrowia, by weszli w skład Komitetu Doradczego Wysokiego Szczebla, który doradza nam, jak zapewnić problemowi deinstytucjonalizacji należyłą widoczność polityczną.

Ponadto powitaliśmy w tym roku 18 nowych członków w ESN. Mam nadzieję, że dostrzeżecie Państwo we wszystkich obszarach naszej pracy troskę o użytkowników służb socjalnej, połączoną z naciskiem na podnoszenie jakości usług i włączanie socjalne usługobiorców. Raport ten w dużej mierze pozwala nam jedynie na skrótowe przedstawienie naszej wielopłaszczyznowej pracy. Liczę, iż zachęci on Państwa do dalszego zgłębiania poruszanych w nim kwestii.

Z niecierpliwością oczekujemy współpracy z członkami i przyjaciółmi ESN w 2010 roku i kolejnych.

John Halloran

Director

Spis treści

1. Ku opiece środowiskowej	strona 3
2. Budowanie partnerstw dla zdrowia psychicznej	strona 5
3. Dzieci i rodziny: przerywanie łańcucha wykluczenia	strona 6
4. Zamówienia publiczne bodźcem podnoszenia jakości	strona 7
5. Zarządzanie służbami socjalnymi w czasach kryzysu	strona 8
6. Europejska Polityka i Lobbying	strona 9
7. Praga 2009: jakość i osiągnięcia służb socjalnych	strona 11
8. Współpraca z członkami	strona 12

1. Ku opiece środowiskowej

Seminarium wiosenne ESN, maj 2009 Warszawa

ESN poczuwa się do odpowiedzialności za wspieranie rozwoju opieki środowiskowej. Wiosenne seminarium w Warszawie stanowiło początek prac nad tym zagadnieniem i wyznaczyło szlak dla powstałej później grupy roboczej oraz Komitetu Doradczego Wysokiego Szczebla.

Opieka instytucjonalna była do niedawna podstawową formą zapewniania dachu nad głową i opieki dla np. osób niepełnosprawnych czy umysłowo chorych. Zmiana paradygmatu w kierunku opieki środowiskowej następuje powoli, a ESN jest wspiera wymianę dobrych praktyk i doświadczeń między członkami organizacji, aby pomóc im zrozumieć tę istotną zmianę.

„Stosunkowo łatwo jest zamknąć instytucje, ale odbudowanie spójności socjalnej w Polsce jest trudnym i długotrwałym procesem, wymagającym współpracy wielu zainteresowanych grup” - komentuje Agnieszka Pierzchalska. „Tak samo jest w Reykiawiku, wiele rzeczy w zakresie usług socjalnych wymaga jeszcze poprawy” - przyznaje Sigrún Ingvarsdóttir z Islandii.

Sigrún i Agnieszka wzięły udział w warszawskim seminarium, którego celem było dogłębne przestudiowanie jak radzić sobie z przejściem na opiekę środowiskową. Prelegenci mówili o własnych doświadczeniach związanych z zamykaniem instytucji i wprowadzaniem usług w środowisku, co w niektórych przypadkach było działaniem pionierskim. „Poświęciliśmy wiele czasu na przygotowanie i wprowadzenie reformy w życie – przyznaje Lars-Göran Jansson ze Szwecji. „Nie powtarzajcie naszych błędów, uczcie się na nich” – zachęca swoich kolegów.

„Rola służb socjalnych zmieniła się wraz z wprowadzeniem opieki środowiskowej” – wyjaśnia Miran Kerin ze Słowenii – „Dla nas to było jak przejście od pasywnej opieki do aktywnego kreowania świadczeń dostosowanych do konkretnych jednostek”. Ta reforma to wyzwanie dla całej społeczności – jak zauważa Lorenzo Rampazzo z Włoch: „Aby wytłumaczyć tę zmianę szerszej publiczności, trzeba naprawdę dobrze informować lokalną i regionalną prasę o sposobie pracy, wartościach i osiągnięciach służb socjalnych.

Komunikacja jest kluczem do współpracy i personalizacji, a to są istotne elementy opieki środowiskowej. Dieter Kulke z Niemiec tłumaczy, czym dla niego jest opieka środowiskowa: „Chodzi o wspólne działanie wykraczające poza tradycyjne granice usług socjalnych i pracę blisko użytkowników”. Podobne zdanie ma John Dixon z Wielkiej Brytanii: „Esencją personalizacji jest budowanie pakietów opieki wokół życzeń użytkownika, nie wokół istniejących usług.” Halina Lipke z Polski uważa, iż zewnętrzne regulacje i inspekcja usług środowiskowych są kluczowe dla zagwarantowania użytkownikom bezpieczeństwa i zwiększania jakości świadczonych usług.

Jednak jak twierdzi Julie Beadle-Brown z Centrum Tizard na Uniwersytecie w Kent najistotniejszym elementem jest wizja: „Masz wizję – znajdziesz drogę, by ją zrealizować”.

Zdaniem delegatów:

“Zamiast koncentrować się na rehabilitacji, instytucje sprawiają, iż problemy ze zdrowiem psychicznym stają się chroniczne.” *Lorenzo Rampazzo, Wenecja Euganejska, Włochy*

“Naprawdę chciałbym móc wprowadzić w życie wszystkie te przykłady dobrych praktyk u siebie, choć wiem, iż nie będzie to łatwe.” *Martial Milaret, Departament Orne, Francja*

Warszawskie seminarium zainicjowało długofalowy projekt 'Rozwój opieki środowiskowej'. W jego ramach ESN zamierza gromadzić informacje na temat deinstytucjonalizacji oraz lobbować za jej popularyzacją wśród polityków. Dziewięciu członków ESN, reprezentujących różne modele systemów opieki medycznej i socjalnej uczestniczy w nowopowstałej grupie roboczej.

Zadaniem grupy jest przeanalizować trudności związane z zamykaniem instytucji oraz ocenić jak zapewnić opiece środowiskowej zrównoważony wzrost. Wizyty studyjne i wymiana doświadczeń posłużą do zebrania informacji z różnych źródeł i odnośnie różnych grup klientów.

„Gdy odwiedza się służby socjalne w terenie i słucha kolegów z branży, staje się jasne, że nie ma jednego 'właściwego' modelu opieki środowiskowej. Każdy z nas musi wypracować własną wersję” - mówi Mikael Johansson ze Szwecji „Ale wartości pozostają te same w całej Europie: szacunek, niezależność, możliwość wyboru i godność” - dodaje Ralica Petrova z Bułgarii. „Trudniej zarządza się opieką środowiskową niż instytucjonalną” - twierdzi Mikael - „Każdy nowy podopieczny przynosi zmiany. Po prostu trzeba starać się zmierzać we właściwym kierunku”.

Przejęcie do opieki środowiskowej, jak każda istotna reforma, wymaga nie tylko profesjonalnego *know-how*, ale także politycznej woli i poparcia. ESN zapoczątkował na jesieni 2009 roku działalność Komitetu Doradczego Wysokiego Szczebla. Jego członkowie to byli ministrowie, eksperci Narodów Zjednoczonych, Banku Światowego i posłowie Parlamentu Europejskiego, obecnie zajmujący różne wysoko postawione stanowiska.

Przy ich pomocy ESN przygotowuje kampanię, której celem jest zdobycie poparcia decydentów w kwestii działań mających na celu upowszechnienie opieki środowiskowej. „Musimy zapewnić odpowiednie poparcie polityczne – legislacyjne i finansowe – dla nowoczesnych usług środowiskowych, promujących niezależność i indywidualizm użytkowników. To nasz obowiązek wobec społeczności lokalnych.” - podkreśla John Bowis z Wielkiej Brytanii. „Wreszcie dysponujemy wszystkimi elementami układanki” - mówi Władysław Sidorowicz z Polski - „głębokim zrozumieniem problemu, wspólnymi wartościami i silnym zobowiązaniem, by tę zmianę wprowadzić. Mamy też w końcu Unię Europejską z jej Funduszami Strukturalnymi i ESN, który nas pokieruje.”

Więcej na ten temat: www.esn-eu.org/towards-community-care

2. Budowanie partnerstw dla zdrowia psychicznego

Jesienne seminarium ESN, Madryt listopad 2009

Tematyka tego seminarium to współpraca służb socjalnych z pozostałymi istotnymi organami, mająca na celu wspieranie inkluzji socjalnej i zawodowej osób z problemami zdrowia psychicznego. ESN w ten sposób rozpoczął długofalowy projekt, którego efekty przyczynią się do rozwoju prac nad Europejskim Paktem na rzecz Zdrowia i Dobrobytu Psychicznego.

Zdrowie psychiczne i dobre samopoczucie są decydującymi kwestiami dla społeczeństwa. Słabe zdrowie psychiczne może być przyczyną wcześniejszej emerytury i coraz częściej łączy się je też z rosnącą liczbą wniosków o zasiłek dla niepełnosprawnych. Osoby cierpiące z powodu chorób umysłowych mają trudności ze znalezieniem i utrzymaniem pracy. Jednocześnie, osoby wykluczone częściej doświadczają stanów lękowych, mają większe skłonności do depresji i poważnych zaburzeń zdrowia psychicznego. Innymi słowy wykluczenie społeczne i problemy umysłowe wzajemnie się nasilają. Dlatego pomoc skierowana do osób z zaburzeniami psychicznymi, musi wychodzić poza leczenie stricte medyczne i obejmować środowiskowe usługi socjalne. By przezwyciężyć ryzyko wykluczenia, trzeba walczyć z piętnowaniem i stygmatyzacją chorych psychicznie.

„Musimy poprawić koordynację między poszczególnymi służbami publicznymi i pomiędzy służbami publicznymi a miejscem pracy, aby sprzyjać trwałej inkluzji socjoekonomicznej” - mówi Robert Anderson z Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (EUROFOUND).

Koordynacja usług była jednym z czołowych tematów Hiszpańskiej Narodowej Strategii Zdrowia Psychicznego, której ewaluację przedstawiono podczas seminarium ESN w Madrycie. Jürgen Schefflein z Dyrektoriatu Zdrowia i Ochrony Konsumentckiej Komisji Europejskiej zaprezentował Europejski Pakt na rzecz Zdrowia i Dobrobytu Psychicznego, którego celem jest próba nadania wyższego profilu temu problemowi w nadchodzących latach.

Seminarium dostarczyło menedżerom usług zdrowotnych i socjalnych z całej Europy forum do wymiany doświadczeń związanych z promocją społecznej i ekonomicznej integracji osób z zaburzeniami umysłowymi. „Osoby cierpiące z powodu chorób psychicznych są bardziej wrażliwe i bezbronne. Wiele z nich potrzebuje pomocy, by żyć godnie, kreatywnie i niezależnie” - mówi Fernando Lamata Cotanda, Radca Regionalny ds. Zdrowia i Dobrobytu Społecznego w Castille-La-Mancha.

Hiszpańska filia British Telecom przyczyniła się do debaty prezentując własną strategię korporacyjną, która promując dobre samopoczucie umysłowe wśród pracowników, doprowadziła do zwiększenia ich produktywności. „Inwestując w zdrowie psychiczne możemy usprawnić odporność psychiczną naszych pracowników i ich umiejętności radzenia sobie ze stresem” - komentuje Antonio Hernandez Nieto, Doradca ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa w BT Hiszpania.

„To było bardzo ciekawe, móc zobaczyć jak sektor prywatny zabiega o dobrobyt psychiczny swoich pracowników w celu poprawienia ich efektywności” - mówi Darja Korva, członek ESN ze Słowenii.

Dostęp do miejsc zamieszkania i rynku pracy, został określony przez uczestników seminarium jako istotny element integracji społecznej. „Zdrowie psychiczne może być zarówno przyczyną, jak i konsekwencją bezdomności” - mówi Stefania del Zotto z Europejskiej Federacji Organizacji Pracujących na rzecz Ludzi Bezdomnych (FEANTSA), podkreślając wysoki wskaźnik występowania chorób psychicznych wśród osób bezdomnych. Warte uwagi jest jej zdaniem coraz częstsze występowanie tzw. podwójnych diagnoz obejmujących chorobę psychiczną i uzależnienie od alkoholu lub narkotyków wśród osób bezdomnych.

ESN zamierza w 2010 roku uruchomić grupę roboczą, która przeanalizuje, jak przedstawiciele usług socjalnych współpracują z różnymi partnerami, w celu promowania wysokiej jakości opieki i włączenia społecznego ludzi z zaburzeniami umysłowymi.

Więcej na ten temat: www.esn-eu.org/e-newsletter-dec09-madrid-seminar

3. Dzieci i rodziny: przerwać zakłęty krąg ubóstwa i wykluczenia

Grupa łącząca politykę z praktyką

Grupa robocza ds. dzieci i rodzin spotkała się w 2008-2009 cztery razy, umożliwiając dyrektorom socjalnym i starszym specjalistom skoncentrowanie się na kwestiach przerywania zakłętego kręgu wykluczenia. Grupa poparła wkład ESN w europejską politykę dotyczącą dziecięcego ubóstwa i wykluczenia. Raport oparty o wyniki prac grupy został niedawno opublikowany.

Chociaż Unia Europejska często rozpatruje ubóstwo wśród dzieci przede wszystkim pod kątem ograniczeń materialnych, to praktyka pracy społecznej wskazuje, że jest to dużo bardziej złożony problem. Grupa robocza ESN ds. polityki wobec dzieci i rodzin przyjęła szerokie podejście do dziecięcego dobrobytu, analizując różnorakie działania socjalne mające na celu zapobieganie wykluczeniu. Członkowie wymienili również uwagi i doświadczenia dotyczące współczesnej pracy socjalnej i codziennej praktyki w usługach oraz porównali modele zarządzania jakością i współpracy pomiędzy różnymi aktorami.

Modele usług skierowanych do dzieci różnią się znacznie w całej Europie, a bywa też, że i wewnątrz kraju poszczególne ośrodki dysponują nierównymi środkami: „W Czechach wielkie miejskie obszary mają departamenty socjalne z wyspecjalizowanymi działami, podczas gdy na małych obszarach na biuro przypada tylko jeden pracownik socjalny.” - donosi Judita Kachlová, kierownik służb socjalnych z Ostrawy.

„Potrzeby dzieci i młodzieży winny być zaspokajane bez względu na fizyczną lub umysłową niepełnosprawność czy stopień ich wykluczenia społecznego” Leif Gjørtz Christensen, Dyrektor ds. Zatrudnienia i Usług Socjalnych Miasta Viborg, Dania.

Służby socjalne pracują z dziećmi, które doświadczają szeregu problemów, uniemożliwiających im pełne wykorzystanie drzemającego w nich potencjału. Dzieci te mogą być ofiarami fizycznej lub psychologicznej przemocy, mieć problemy z uzależnieniami, być niepełnosprawne fizycznie lub zaangażowane w działalność przestępczą już od najmłodszych lat. Służby socjalne współpracują z partnerami w zakresie zdrowia, edukacji, zasiłków mieszkaniowych i socjalnych, aby świadczyć usługi w najlepszym interesie dzieci i ich rodzin. Ocena potrzeb jest podstawowym krokiem do zrozumienia, dlaczego i w jaki sposób dziecko jest zagrożone. Antonietta Bellisari z regionu Lacjum opisuje, jak się to odbywa w praktyce: „Kiedy dziecko przekracza próg instytucji publicznej, opieka socjalna przygotowuje projekt pomocy, który określa sytuację osobistą, rodzinną i społeczną dziecka.”

Ocena oparta na wynikach staje się coraz bardziej istotna, jako że usługi socjalne chcą pokazać, że ich metody naprawdę wpływają pozytywnie na życia dzieci. Ewaluacja musi brać pod uwagę fakt, że różne służby coraz bliżej ze sobą współpracują. Służby socjalne świadczące usługi skierowane na zaspokajanie potrzeb dzieci pracują pod presją – by chronić dzieci przed potencjalną krzywdą i próbować przerwać zakłęty krąg ubóstwa i wykluczenia. Partnerska współpraca z innymi służbami pomaga robić to lepiej.

Grupa robocza ESN ds. dzieci i rodzin wzięła udział w debacie parlamentarnej o Raportach Narodowych dotyczących Strategii Ochrony i Inkluzji Społecznej, zorganizowanych przez Eurochild w Parlamencie Europejskim. John Halloran wyraził zaniepokojenie, że praca służb socjalnych w zwalczaniu wykluczenia społecznego dzieci nie została odpowiednio odzwierciedlona w tych strategiach: „Strategie nie rozpoznały roli służb socjalnych jako kluczowego gracza łączącego interwencje wszystkich organizacji i służb przeciwdziałających wykluczeniu, od tych z zajmujących się edukacją i zdrowiem, po te dbające o zamieszkanie i zatrudnienie”.

Więcej na ten temat: www.esn-eu.org/children-and-families

4. Zamówienia publiczne bodźcem do podnoszenia jakości Projekt badawczy

Celem tego projektu badawczego jest rozpoznanie relacji pomiędzy organami finansującymi, świadczącymi oraz odbiorcami usług długoterminowych dla osób starszych. Dzięki dwóm seminariom ESN eksperci i praktycy z 4 państw mogli pochylić się nad tymi zagadnieniami. Projekt dobiegnie końca na jesieni 2010 i wtedy zostanie opublikowany końcowy raport.

Zamówienia publiczne, przetargi, granty czy *outsourcing* to znane metody i - choć nierzadko politycznie delikatnie - to powszechnie stosowane przez wszystkie organizacje odpowiedzialne za finansowanie, zarządzanie bądź świadczenie usług dla osób starszych.

Różne instytucje wypełniają te same funkcje w różnych krajach. W Szwecji budżet socjalny 290 gmin pochodzi z lokalnych podatków, dotacji z budżetu centralnego oraz z opłat ponoszonych przez użytkowników usług, a każda gmina ma wybór, czy świadczyć samodzielnie usługi czy zakontraktować je u zewnętrznego odbiorcy. W Belgii i w Niemczech z kolei to ubezpieczalnie generują dochody ze składek i pokrywają bieżące koszty opieki. Jednocześnie obywatele współfinansują koszt systemu z podatków, które poprzez dotacje z budżetu państwa opłacają infrastrukturę. W modelu belgijskim, publiczne ośrodki pomocy społecznej (OCMW/CPAS) świadczą usługi na równi z niepublicznymi świadczeniodawcami, ale podobnie do niemieckich urzędów socjalnych (*Sozialamt*), które istnieją w każdej gminie, pokrywają one koszty opieki dla osób, które nie mają ubezpieczenia i koordynują współpracę między wszystkimi usługodawcami na terenie danego samorządu lokalnego.

Gminni pracownicy socjalni w Anglii oceniają potrzeby swoich klientów i doradzają im, jak je zaspokoić. W Niemczech tę rolę odgrywają służby medyczne (MDK) przy funduszach zdrowia. *Sozialamt* w Niemczech zajmuje się poradnictwem i we współpracy z organizacjami pozarządowymi pomaga najbardziej potrzebującym osobom decydować o tym, jakiej opieki potrzebują. MDK odpowiada również za akredytację i inspekcję usługodawców. W Anglii ta funkcja przypada Komisji ds. Jakości Usług (CQC), która sprawuje ją jako krajowa agencja regulacyjna.

Projekt pozwolił do tej pory zidentyfikować kilka form, jakie mogą przyjąć związki oparte na kontraktach, jak na przykład:

- Związek pomiędzy decydentem politycznym a firmą ubezpieczeniową jak w Niemczech czy Belgii
- Związek między podatnikiem a gminą w Szwecji lub w Wielkiej Brytanii
- Związek między ubezpieczalnią lub gminą a świadczeniodawcą
- Związek między obywatelami a państwowymi organami kontroli jakości (MDK, CQC)

Wszystkie te związki, poprzez ich prawne, regulacyjne i instytucjonalne aspekty, wpływają na jakość świadczonych usług i muszą odzwierciedlać przestrzegane wartości pracy i opieki socjalnej.

Poprzez ten projekt ESN ma nadzieję pomóc swoim członkom podnieść jakość usług dzięki lepszemu zrozumieniu mechanizmów kryjących się za zamówieniami publicznymi i kontraktowym modelem świadczenia usług socjalnych.

Więcej o projekcie na: www.esn-eu.org/commissioning-for-quality

5. Zarządzanie służbami socjalnymi w czasach kryzysu Warsztaty łączące politykę i praktykę

W jaki sposób służby socjalne reagują na presję cięcia wydatków i zwiększania wydajności w czasie kryzysu finansowego? ESN zorganizował warsztaty, na których menadżerowie mogli przedyskutować ich zmieniające się priorytety oraz zastanowić nad tym, jak ten kryzys wpłynie na przyszłość państwa dobrobytu.

Samorządy lokalne i regionalne doświadczyły od roku 2000 silnego wzrostu gospodarczego dzięki dobrej sytuacji ekonomicznej, decentralizacji oraz napływowi funduszy europejskich (głównie w Europie Środkowowschodniej). W 2006, wysokość wydatków na zabezpieczenia socjalne samorządów regionalnych i lokalnych wynosiła 3% PKB Unii Europejskiej (378.1 mld euro). Kryzys ekonomiczny końca dekady doprowadził do sytuacji, gdzie jednocześnie wzrosło zapotrzebowanie na usługi i zasiłki socjalne i spadły dochody do budżetu. Nowi klienci to coraz częściej przedstawiciele klasy średniej oraz rodziny, w których główny zarabiający stracił pracę i które popadły w długi.

Wpływ kryzysu na dochody samorządów zależy od źródeł ich finansowania. Niektóre władze lokalne utraciły pieniądze ulokowane w bankach, które zbankrutowały, podczas gdy inne gminy zanotowały spadek wartości nieruchomości oraz straty z tytułu wyższego oprocentowania pożyczek. W niektórych państwach (np. w Szwecji), rząd centralny złagodził spadek przychodu gmin poprzez zwiększenie dotacji z budżetu państwa podnosząc poziom długu publicznego.

Samorządy lokalne i regionalne w Europie analizują obecnie strukturę swoich wydatków socjalnych. Rząd Galicji na przykład zredukował wydatki związane z budową nowych ośrodków pomocy społecznej (-65%) oraz na inne cele (-25%). Jednakże globalnie wydatki wzrosną o 11.4% w dużej mierze z powodu wysokiego wzrostu wydatków na obowiązkowe zasiłki (+42.7) i opiekę domową (+48.6%), związane z wprowadzeniem w Hiszpanii nowej ustawy o zależności.

W międzyczasie na Łotwie, ryska rada miejska w budżecie na 2010 przewidziała wzrost wydatków na zasiłki socjalne o 132% i o 13% na dodatki mieszkaniowe, łagodząc je 50% obniżką wydatków na opiekę zdrowotną dla osób o niskich dochodach oraz wydatków na opiekę socjalną i rehabilitację. Ponadto, pracownicy miejscy mogą spodziewać się 20% obniżki zarobków.

W Szkocji, Finlandii i Islandii kryzys ekonomiczny poddał w wątpliwość możliwość finansowania pewnych aspektów uniwersalnego państwa dobrobytu. Harri Jokiranta, zastępca miejskiego dyrektora służb socjalnych w Seinäjoki (Finlandia) jako przykład tego trendu podaje rozważania nt. sprawiedliwości powszechnych uprawnień, gdzie obywatel pobiera świadczenia, gdyż ma do nich prawo, bez oglądania się na to, czy ich naprawdę potrzebuje.

Prezydent Szkockiego Stowarzyszenia Dyrektorów Socjalnych (ADSW), Harriet Dempster, stwierdza: "Jesteśmy w bardzo trudnej sytuacji finansowej. Nadszedł czas by przedyskutować bezpłatną opiekę socjalną i pielęgnacyjną i zastanowić się, czy jej kontynuacja przynosi najlepsze efekty dla osób starszych."

Zważywszy na aktualną sytuację finansową samorządu lokalnego i regionalnego oraz fakt, że władze publiczne są w cyklu ekonomicznym są na ogół do 2 lat za sektorem prywatnym, pytania dotyczące tego, na jaką politykę socjalną nas stać będą aktualne jeszcze przez kilka lat. ESN będzie kontynuował pracę wraz ze swoimi członkami i innymi organizacjami, aby sprostać tym wyzwaniom.

Więcej na: www.esn-eu.org/e-newsletter-jan10-recession-paper

6. Europejska polityka i lobbing

Zdrowie też jest socjalne

ESN stawia sobie za zadanie uczestnictwo w tworzeniu europejskiej polityki. W 2009 wnieśliśmy nasz punkt widzenia do debaty dotyczącej usług medycznych oraz opieki i inkluzji społecznej

Promowanie ciągłości między opieką medyczną i socjalną

W 2008 Komisja Europejska wystąpiła z projektem dyrektywy ułatwiającej dostęp do usług medycznych dla obywateli UE na terenie innego państwa członkowskiego. ESN stoi na stanowisku, iż ciągłość między opieką zdrowotną a socjalną musi być wzmocniona w tym projekcie prawa. ESN zaproponował poprawkę (57), która została przyjęta przez Parlament Europejski w pierwszym czytaniu:

Poprzez wcześniejszą współpracę dwustronną oraz w porozumieniu z pacjentem państwo członkowskie ubezpieczenia i państwo członkowskie leczenia powinny zagwarantować odpowiednią dalszą opiekę i wsparcie w jednym z tych państw członkowskich zgodnie z zatwierdzonymi metodami leczenia, a także udostępnić pacjentom czytelne informacje na temat dalszej opieki i kosztów. W tym celu państwa członkowskie powinny przyjąć środki gwarantujące, że niezbędne dane medyczne i dane dotyczące opieki społecznej przekazywane są z zachowaniem zasad poufności oraz że pracownicy służby medycznej i opieki społecznej w obu państwach mogą się konsultować ze sobą, aby zapewnić pacjentowi najwyższej jakości leczenie i późniejszą opiekę (w tym wsparcie społeczne).

W tym celu Państwa Członkowskie powinny przyjąć rozwiązania zapewniające:

(a) przepływ niezbędnych danych medycznych i dotyczących sytuacji socjalnej pacjenta z poszanowaniem jego prawa do prywatności

(b) możliwość kontaktu między pracownikami służb medycznych i socjalnych, tak by mogli oni się konsultować w zakresie najwyższej jakości zabiegów, usług i opieki oraz w najlepszym interesie pacjenta

ESN z zadowoleniem przyjął wiadomość, iż Parlament przyjął tę poprawkę w maju 2009, jednakże ostateczny kształt dyrektywy będzie zależał od efektu intensywnej negocjacji między rządami państw członkowskich.

Podnoszenie profilu opieki socjalnej obok zdrowotnej

ESN odpowiedział na Zieloną Księgę Dyrektoriatu Zdrowia i Ochrony Konsumentów Komisji Europejskiej. W naszym liście apelujemy do Komisji o uznanie podobieństw między wyzwaniami, jakie stoją przed służbą medyczną i socjalną. Opowiadamy się za tym, by:

- Komisja, kontynuując pracę nad Zieloną Księgą, skorzystała ze sposobności by podnieść prestiż pracy socjalnej na równi ze służbą zdrowia;
- Komisja, promując planowanie na przyszłe zapotrzebowanie na opiekę medyczną i socjalną, łączyła je z kwestią poprawiania koordynacji obu służb i ich usług;
- Otwarta Metoda Koordynacji (*open method of coordination - OMC*) odgrywała ważną rolę w staraniach Państw Członkowskich o sprostanie wyzwaniom stojącym przed ich siłą roboczą zatrudnioną w sektorze opieki

ESN zorganizuje wiosną 2010 seminarium na temat pracowników sektora opieki.

Lepszy profil służb socjalnych w socjalnej OMC

ESN wystawił silną reprezentację na VIII Okrągły Stół nt. Ubóstwa i Wykluczenia Społecznego, zorganizowany przez Szwedzką Prezydencję UE i Komisję Europejską 15-16 października 2009 w Sztokholmie. Lotta Person i Lars-Göran Jansson, przewodnicząca i sekretarz generalny Szwedzkiego Stowarzyszenia Dyrektorów Socjalnych (FSS) – członka ESN – wzięli również udział. Lotta była zaangażowana w specjalne warsztaty dot. szwedzkiego modelu socjalnego, które odbyły się w siedzibie parlamentu.

Okrągły Stół stanowił ważną okazję dla członków ESN, dyrektorów socjalnych i starszych specjalistów, do podzielenia się z szerokim gronem zainteresowanych doświadczeniami i do wymiany wiedzy związanej z pracą na szczeblu lokalnym. W spotkaniach uczestniczyli ministrowie, organizacje paneuropejskie, NGO i do pewnego stopnia regionalne i lokalne służby publiczne.

“Ludzie, którzy są od dawna na bezrobociu, utracili nierzadko wiarę w system i wymaga to wyjątkowych umiejętności, by ich wysłuchać i odbudować ich zaufanie. Musimy zacząć postrzegać ludzi jako tych, którzy dzierżą klucz do rozwiązania problemu, a nie jako ofiary” uważa John Halloran, który był sprawozdawcą do sesji plenarnej z warsztatu poświęconego aktywizacji zawodowej, w którym wzięli udział członkowie ESN z Finlandii i Anglii.

“Panika i oburzenie społeczne nad katastrofalnymi wynikami służb opiekuńczych dla dzieci nie oznacza porażki tych służb, ale całego społeczeństwa” twierdzi Aidan Browne z Irlandii, członek grupy roboczej ESN ds. dzieci i rodzin, który brał udział w debacie podczas warsztatu dot. ubóstwa wśród dzieci. Wspomniał również o sytuacji dzieci pozostających w państwowym systemie opieki i dzieci-ofiar przemocy domowej; oba tematy zostały następnie wymienione przez sprawozdawcę tej sesji, Janę Hainsworth z Eurochild.

Szóstka członków ESN z Irlandii, Niemiec, Finlandii, Szwecji i Wielkiej Brytanii oraz sekretariat ESN uczestniczyli w obradach Okrągłego Stołu, wnosząc do nich głos lokalnych służb socjalnych w Europie.

7. Praga 2009: jakość i osiągnięcia służb socjalnych XVII Europejska Konferencja Służb Socjalnych

W dniach 22-24 czerwca 2009 odbyła się w Pradze XVII Europejska Konferencja Służb Socjalnych, zorganizowana przez ESN przy współpracy z Czeską Prezydencją UE. Uczestniczyło w niej 410 praktyków, polityków i badaczy z ponad 30 państw, którzy wzięli udział w 4 sesjach plenarnych i 28 warsztatach.

Wśród prominentnych mówców na tym flagowym spotkaniu służb socjalnych wyróżnić można: Vladimira Špidlę, Europejskiego Komisarza ds. Zatrudnienia, Spraw Socjalnych i Równych Szans; Jérôme'a Vignon, Dyrektora Zabezpieczenia Socjalnego i Integracji w Komisji Europejskiej; Marię Larsson, Szwedzką Minister Zdrowia Publicznego i Opieki nad Osobami Starszymi oraz Petra Šimerkę, Czeskiego Ministra Pracy i Spraw Społecznych.

Uczestników przywitał eurodeputowany Oldřich Vlasák, który pełni również funkcje wiceprzewodniczącego Europejskiej Rady Gmin i Regionów (CEMR) oraz przewodniczącego Czeskiego Związku Miast i Gmin (SMO ČR). Związek jest członkiem ESN i uczestniczył w organizacji praskiej Konferencji. „Głównym przesłaniem Konferencji dla polityków i praktyków jest to, że musimy zaspokajać potrzeby naszych obywateli” stwierdził Vlasák

Uczestnicy praskiej Konferencji uznali, iż rozwijanie nowoczesnych i sprawnych służb socjalnych najwyższej jakości jest ambicją wszystkich odpowiedzialnych za dobrobyt obywateli. Stwierdzono również, iż zapewnianie dobrych wyników jest tym bardziej istotne w czasie, gdy finanse publiczne są pod silną presją cięć.

Padły ważne pytania: jakie systemy jakości są w użyciu i jak mierzyć osiągnięcia? Jak angażować użytkowników usług w ich monitorowanie? Jak pogodzić koszty z osiągnięciem wyników? W jaki sposób konstruować przetargi, by sprzyjały podnoszeniu standardów?

28 warsztatów było okazją do szukania odpowiedzi. Ich tematyka obejmowała m.in. walkę z przemocą domową w Szwecji, zapobieganie handlowi dziećmi w Albanii, zmniejszanie śmiertelności niemowlęcej w Europie, stosowanie systemów zarządzających jakością w usługach dla bezdomnych w Hiszpanii, ocenę pomocy edukacyjnych dla wykluczonej młodzieży w Niemczech oraz podnoszenie jakości usług dla narkomanów w Czechach.

Końcowy Okrągły Stół poświęcony był kwestiom standardów jakości i ich wymierności.

“Nierzadko lepsza jakość to lepsze traktowanie ludzi” zdaniem Fabrice Heyriès, dyrektora generalnego służb socjalnych we Francji. Katalońska zastępczyni dyrektora generalnego służb socjalnych, Esther Rovira Campos, zwróciła uwagę: “Lepiej umotywowany personel wpływa również na podniesienie jakości. Dzięki pracownikom możemy bardziej efektywnie dopasowywać usługi do zmieniających się potrzeb klientów”.

“Coraz częściej koncentrujemy się na kwestii wyników” twierdzi Lotta Persson, przewodnicząca szwedzkiego stowarzyszenia dyrektorów socjalnych. „Nie możemy podnosić jakości usług bez mechanizmów kontrolnych i porównywalnych wyników”.

„Ta Konferencja to znak, iż wymiar socjalny zjednoczonej Europy to istotna kwestia, która musi uzyskać odpowiednio wysoki profil” Vladimir Špidla, Europejski Komisarz ds. Zatrudnienia, Spraw Socjalnych i Równych Szans

“Świetna okazja do wymiany doświadczeń, rozmów i nawiązywania kontaktów w całej Europie” Terry Madden, Rada Miejska Dublina, Irlandia

Prezentacje z warsztatów w Pradze: www.esn-eu.org/prague/eng/downloads.html

8. Współpraca z członkami

Poznaj członków ESN

Daniel López Muñoz: Autonomiczna Wspólnota Galicji, Hiszpania

Daniel jest zastępcą dyrektora służb socjalnych i opowiada za inkluzję socjalną i współpracę z gminami Galicyjskiej Wspólnoty Autonomicznej. Wraz ze swoim zespołem zarządza ponad 500 różnymi programami, zasiłkami i rentami 55, 000 użytkowników, które są świadczone przez władze lokalne oraz organizacje pozarządowe.

Podobnie jak w innych regionach Europy, rząd Galicji w obecnej sytuacji ekonomicznej stara się świadczyć więcej za mniej, wprowadzając jednocześnie w życie nową hiszpańską ustawę o zależności. Ustawa daje użytkownikom prawa do opieki instytucjonalnej, domów samopomocy, opieki w domu, zasiłków oraz innych form pomocy. Galicyjski rząd jest zdeterminowany chronić te usługi, które szeroko omawiały media, przed cięciami. „Wszelka ekspansja w usługach, wiąże się teraz z wprowadzaniem w życie ustawy, a to powoduje ryzyko cięć na innych polach polityki socjalnej, np. inkluzji społecznej” wyjaśnia Daniel.

Największym wyzwaniem dla służb socjalnych w Europie jest wielorakość modeli: „Powinniśmy szanować różnorodność, ale jednocześnie budować wspólne punkty odniesienia: czym są potrzeby socjalne; czym są prawa socjalne; czym są służby socjalne – i właśnie dlatego organizacje takie jak ESN są nie tylko godne polecenia, ale wręcz niezbędne”.

Aleksandra Čalošević: Fundusz Innowacji Socjalnej, Serbia

Są takie dni, gdy Aleksandra Čalošević, dyrektor Funduszu Innowacji Socjalnej w Serbii czuje się przygnębiona powolnym tempem zmian. To jednak nie wpływa na jej oddanie pracy, w której zarządza 47 lokalnym projektami i motywuje na bieżąco personel.

Fundusz Innowacji Socjalnej (SIF) jest programem serbskiego Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej, wdrażanym we współpracy z Programem Rozwoju ONZ oraz Komisją Europejską. Zainaugurowany w 2003, SIF udziela grantów lokalnym organizacjom pomagając im zainicjować świadczenie usług we wspólnocie lokalnej. SIF finansuje projekty przez 12 miesięcy i w tym okresie namawia również władze lokalne do przejęcia zobowiązań finansowych za dane usługi po wygaśnięciu grantu.

W chwili obecnej SIF wspiera powstanie nowego ośrodka opiekuńczego dla dzieci, domu opieki dla starców oraz wspomaga młodzież opuszczającą domy dziecka. Niektóre z projektów finansowanych przez SIF są całkiem innowacyjne w Serbii, jak na przykład otwarty ośrodek dla bezdomnych dzieci czy mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych umysłowo. „Nasze projekty wymagają dużo pracy z naszej strony nawet po zakończeniu okresu finansowania” wyjaśnia Aleksandra, „ale mimo licznych barier systemowych przetrwały. To dla nas naprawdę ekscytujące”.

Spotkania w Rumunii, Szwecji i Francji

Rumunia

Krajowa Konferencja Służb Socjalnych

Miasto Kluż, we wsparciu z ESN, zorganizowało 1. Krajową Konferencję Służb Socjalnych w Rumunii w dniach 25-26 maja 2009. Na spotkaniu obecnych było ponad 150 dyrektorów socjalnych i specjalistów z innych dziedzin.

Delegaci pochyli się m.in. nad kwestiami miejsca służb socjalnych w procesie kreowania rozwiązań politycznych, porównali wyzwania, jakie stoją przed nimi w pracy oraz podzielili się przykładami dobrych praktyk. Sześć różnych warsztatów i 2 sesje plenarne stworzyły okazję do dyskusji na temat działań anti-narkotykowych, opieki nad dziećmi czy potrzeb wspólnot romskich.

W sesji zamykającej spotkanie, członkowie ESN ze Słowenii, Anglii i Francji zaprezentowali modele ich narodowych stowarzyszeń dyrektorów socjalnych. Na bazie tych przykładów delegaci dyskutowali nad sposobem zawiązania rumuńskiego związku dyrektorów.

Sorin Apostu, mer Kluż: "Uznajemy wartość współpracy międzynarodowej i chcemy za pośrednictwem ESN pracować wspólnie z kolegami z całej Europy, wymieniać przykłady dobrych praktyk i uczyć się od siebie nawzajem".

Szwecja

Coroczna konferencja FSS

Stowarzyszenie Szwedzkich Dyrektorów (FSS) zaprosiło Dorotę Tomalak, odpowiedzialną za kwestie polityczne i rozwojowe, do wzięcia udziału w jego corocznej konferencji. Konferencja zgromadziła ponad 330 uczestników, zarówno dyrektorów szwedzkich lokalnych służb jak i przedstawicieli świata biznesu, który coraz częściej inwestuje w sektor opieki. Spośród 24 warsztatów, 2 dostępne były w języku angielskim.

ESN przygotował na konferencję prezentację nt. procesu deinstytucjonalizacji w Europie Środkowowschodniej, połączoną z raportem z działalności nowopowstałej grupy roboczej ds. rozwoju opieki środowiskowej.

Mikael Johansson, dyrektor służb socjalnych w mieście Munfors w Szwecji: "To dla nas niezwykle istotne, żeby na corocznej konferencji FSS móc dowiedzieć się więcej o europejskim spojrzeniu na wspólne dla całego kontynentu wyzwania – takie jak deinstytucjonalizacja, decentralizacja usług i rozwój usług socjalnych najwyższej jakości"

Francja

Coroczna konferencja ANDASS

ESN został zaproszony do udziału XXI corocznej konferencji francuskich dyrektorów służb socjalnych na szczelbu departamentów (ANDASS), która odbyła się w Nancy we wrześniu. Tematem spotkania był wpływ europejskiej polityki socjalnej na francuskie departamenty. Pascal Gouffier, odchodzący przewodniczący ANDASS, otworzył spotkanie stwierdzeniem, iż coraz częściej poziom lokalny jest pod bezpośrednim wpływem decyzji unijnych.

"Jako dyrektorzy służb socjalnych, musimy trzymać rękę na pulsie wydarzeń europejskich, by nasze lokalne rozwiązania wpasowywały się w szerszy kontekst" stwierdził Gouffier. Jako przykład podał reformę RSA (rodzaj francuskiego zasiłku aktywizacyjnego) wprowadzoną w życie przez departamenty, która została oparta o doświadczenia podobnych reform w m.in. Niemczech i Holandii, a następnie znalazła swoje odzwierciedlenie w rekomendacji Komisji Europejskiej dot. aktywnej inkluzji. Przedstawicielka Komisji, Concetta Cultrera z Dyrektoriatu ds. Zatrudnienia, Spraw Socjalnych i Równych Szans wyjaśniła również delegatom, jak zasady wspólnego rynku mogą wpływać na pracę francuskich departamentów.

Nierzadko ludzie mają wrażenie, że Europa jest bardzo odległa. Zadaniem ESN jest tłumaczyć rolę i znaczenie Unii samorządom lokalnym oraz wspierać organizacje członkowskie ESN by angażowały się w aktywność europejską z większą pewnością siebie" John Halloran, dyrektor ESN.